

Ομόφωνο ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης για το Σχέδιο Νόμου για τα ΑΕΙ

9 Ιουνίου 2022

Η Υπουργός Παιδείας & Θρησκευμάτων δημοσιοποίησε ένα εκτεταμένο σχέδιο νόμου για τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) της χώρας, που αποτελείται από 345 άρθρα τα οποία αναλύονται σε 408 δακτυλογραφημένες σελίδες. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται, σκοπός αυτής της σαρωτικής νομοθετικής παρέμβασης, η οποία επιχειρεί να ρυθμίσει εξονυχιστικά και λεπτομερώς ποικίλες λειτουργίες των ΑΕΙ, είναι «ο καθορισμός ενός ενιαίου πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) της ημεδαπής σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, που στοχεύει αφενός στην ενίσχυση της ποιότητας, της αριστείας, της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και του αυτοδιοίκητου χαρακτήρα τους, και αφετέρου στη μεγιστοποίηση της συμβολής τους στην υλοποίηση των εθνικών στρατηγικών και προτεραιοτήτων για την ανάπτυξη της οικονομίας της χώρας» (βλ. Άρθρο 2).

Η Γ.Σ του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης εκφράζει τη ριζική της αντίθεση τόσο στη μεθόδευση που επιλέχθηκε όσο και στη λογική που διέπει το σύνολο σχεδόν των προτεινόμενων μεταρρυθμίσεων. Συγκεκριμένα:

Ο καθορισμός των στόχων και η δικαιολόγησή τους, καθώς και οι προβλεπόμενες ρυθμίσεις για την επίτευξή τους, δεν είναι προϊόν διαλόγου ανάμεσα στην πανεπιστημιακή κοινότητα και τη συντεταγμένη Πολιτεία, αλλά μονομερούς νομοθετική παρέμβαση της δεύτερης χωρίς την ενεργό συμμετοχή της πρώτης. Κυρίως, όμως, υπονομεύουν θεμελιώδεις αρχές που διαμόρφωσαν διαχρονικά τον δημόσιο, ακαδημαϊκό και δημοκρατικό χαρακτήρα του ελληνικού πανεπιστημίου. Ως εκ τούτου, αυτές οι εξωγενείς προς τα ΑΕΙ ρυθμίσεις, οι οποίες επιδιώκεται να εφαρμοστούν σε αυτά και όχι από αυτά, δεν μπορούν να επιτύχουν τους διακηρυγμένους στόχους τους. Τουναντίον, τους καταστρατηγούν βάνουσα. Ενδεικτικά, επισημαίνουμε:

- Η ενίσχυση της ποιότητας, της αριστείας και της αποτελεσματικότητας δεν μπορεί να προέλθει από τη μετεμφύτευση της αγοράς στο Πανεπιστήμιο, αλλά από τη διασφάλιση του δημόσιου χαρακτήρα του και της ανάλογης υποστήριξής του σε υλικοτεχνική υποδομή και ανθρώπινο δυναμικό. Σε μια ιστορική συγκυρία όπου ο ρόλος και η σημασία των δημόσιων θεσμών αναγνωρίζεται ως καθοριστικής σημασίας στην αντιμετώπιση πολύμορφων κρίσεων και ασύμμετρων απειλών, όπως η τρέχουσα υγειονομική κρίση (covid-19), η αναγόρευση των μηχανισμών της αγοράς ως φάρμακο δια πάσαν νόσον αποτελεί ιδεοληπτική εμμονή με ολέθρια αποτελέσματα. Απτή εκδήλωση αυτής της ιδεολογικής εμμονής είναι και η αντίληψη που θεωρεί τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας ως επιχειρηματίες που τους προσφέρονται σημαντικές ευκαιρίες για πρόσθετες μισθολογικές παροχές (βλ. επιστολή Υπουργού Παιδείας & Θρησκευμάτων κας. Ν. Κεραμέως (Αρ. Πρ. 12256/2022 της 31-05-2022)).
- Η διαφάνεια, η λογοδοσία και η αυτοδιοίκηση, των ΑΕΙ είναι της ίδιας τάξης με αυτές των δημοκρατικών Πολιτειών: διασφαλίζεται και νομιμοποιείται με αιρετά σώματα που εκλέγονται και λογοδοτούν στους πολίτες τους. Στην αρχή αυτή οφείλουν, μεταξύ άλλων, τη μακροήμερευση και τα επιτεύγματά τους τόσο το ελληνικό πανεπιστήμιο όσο και η Γ' Ελληνική Δημοκρατία συνολικά από το 1974 κι εντεύθεν. Ερμαφρόδιτα και επείσακτα σχήματα αδιαφάνειας και συναλλαγής, υπό την οποιαδήποτε επωνυμία («Συμβούλια Ιδρύματος» το 2011 και «Συμβούλια Διοίκησης» το 2022), είναι προϊόντα αντιδημοκρατικών λογικών που αλίμονο εάν κάποια στιγμή επικρατήσουν και στη θεσμική οργάνωση και λειτουργία των Πολιτειών. Δηλωτικό της λογικής συνδιαλλαγής, αδιαφάνειας και αναξιπιστίας των προτεινόμενων ρυθμίσεων είναι και το γεγονός πως το Άρθρο 10, για τη διαδικασία επιλογής των πέντε (5) «φυσικών προσώπων» που αποτελούν τα «εξωτερικά μέλη» του «Συμβουλίου Διοίκησης», ορίζει ότι αυτά μπορούν

να είναι όχι αποκλειστικά Καθηγητές αλλοδαπών Πανεπιστημίων, αλλά και εκπρόσωποι διεθνών οργανισμών αλλά και κοινωνικών εταίρων!

- Η «διασύνδεση των ΑΕΙ με τις αναπτυξιακές ανάγκες της χώρας» (βλ. Άρθρο 1) δεν είναι αυτόδηλη ή αυτονόητη ούτε και ορίζεται μονοσήμαντα. Τα ΑΕΙ δεν είναι, μία ακόμη, (ιδιωτική) επιχείρηση. Η όποια θετική τους επίπτωση στα πολλαπλώς οριζόμενα αναπτυξιακά μελήματα προκύπτει από την προσίδια σε αυτά λειτουργία τους, όπως αυτή εδράζεται σε αξίες και πρακτικές που έχουν σμιλευθεί στην πορεία αιώνων. Ο μετασχηματισμός των ΑΕΙ σε επιχειρήσεις που λειτουργούν στη λογική του οικονομικού ανταγωνισμού δεν αποτελεί απλώς και μόνον οικονομικό στόχο. Αποβλέπει, πρωτίστως, να τα αποστερήσει από την αναγκαία για τη δημοκρατία και την πρόοδο κριτική σκέψη και λειτουργία.
- Η σύνδεση της μονιμότητας αποκλειστικά με τις δύο πρώτες βαθμίδες διαμορφώνει συνθήκες «οιονεί έδρας», ενώ οι προβλέψεις του νομοσχεδίου εισάγουν ακαδημαϊκά αδικαιολόγητες ανισότητες και ανάμεσα στις βαθμίδες. Το υψηλών επιστημονικών προσόντων ακαδημαϊκό προσωπικό που πληροί τις τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις για την εισαγωγική βαθμίδα θα συνεχίσει να αποκλείεται εάν δεν αρθεί η υπο-χρηματοδότηση των ΑΕΙ. Η παρατεταμένη επαγγελματική αναμονή, η οποία στερεί τα Πανεπιστήμια από την τροφοδότησή τους με αξιόλογο προσωπικό που να δοκιμάζεται και να προσφέρει στα ακαδημαϊκά ιδρύματα, δεν μπορεί να εξωραϊζεται και να αποζημιώνεται με φρούδες ελπίδες κατάληψης μονομιάς υψηλών βαθμίδων.
- Η έρευνα και η διδασκαλία στο εγχώριο Πανεπιστήμιο είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ελληνική γλώσσα. Ανεξάρτητα από την επιμέρους επιστημονική πειθαρχία, τα ΑΕΙ οφείλουν να προάγουν την ελληνική γλώσσα και να μεταδίδουν την κριτική υποδοχή και επεξεργασία της γνώσης, πρωτίστως μέσα από την τριβή με αυτήν σε προφορικό και συγγραφικό επίπεδο. Η ελληνική γλώσσα δεν (μπορεί να) είναι μία από τις διαθέσιμες γλώσσες που δύναται, ανάμεσα σε άλλες, να χρησιμοποιηθεί σε ένα πρόγραμμα προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών σπουδών.

Είναι αυτονόητο ότι το Πανεπιστήμιο οφείλει να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες και να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις. Από την άποψη αυτή και από θέση αρχής πιστεύουμε ότι οι μεταρρυθμίσεις στην οργάνωση και τη λειτουργία του είναι σκόπιμες και αναγκαίες. Ωστόσο, όριο και μέτρο των μεταρρυθμίσεων είναι ο σεβασμός του αξιακού πυρήνα του θεσμού, ο οποίος συμπυκνώνεται στο τρίπτυχο ακαδημαϊκότητα, δημόσιος χαρακτήρας και δημοκρατική λειτουργία. Θεμελιώδης δε προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητά τους είναι η ουσιαστική συμμετοχή και η συναίνεση της πανεπιστημιακής κοινότητας στον σχεδιασμό και τη στοχοθεσία τους.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης ζητά από την Υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων να αποσύρει το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου, προκειμένου αυτό να αναδιαμορφωθεί ριζικά μετά από ευρεία και συστηματική συνεργασία με όλα τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα.